

Eerste delen indicatorsysteem kwaliteitsbewaking natuurterreinen gepresenteerd

kiwa

Op 17 december 1996 heeft de directeur Staatsbosbeheer mr. M. Brabers de eerste twee delen van de 10-delige Indicatorenreeks ten behoeve van de kwaliteitsbewaking van natuurterreinen aangeboden aan prof. H. J. L. Vonhoff, voorzitter van de Raad voor het Natuurbeheer. Prof. dr. M. G. C. Schouten (Staatsbosbeheer) en drs. A. J. M. Jansen (Kiwa) gingen in hun lezingen nader in op de achtergronden en toepassingsmogelijkheden van indicatorsoorten. De boekjes over de systeemtypen beekdalen en laagveenmoerassen kunnen onder andere gebruikt worden bij de kwaliteitsbewaking van dergelijke natuurterreinen. De Indicatorenreeks komt tot stand door een samenwerking tussen Staatsbosbeheer, IKC-Natuurbeheer, VEWIN en Kiwa. De feestelijke presentatie vond plaats in Auberge Het Koetshuis in Rhenen.

Indicatorsoorten; wat kun je ermee?

Iedere plantensoort stelt zo zijn eisen aan het milieu, waarin hij groeit. Andersom duidt het voorkomen van een plantensoort er dus ook op, dat aan die randvoorwaarden voldaan is: de plant is een indicator voor het milieu. Staatsbosbeheer maakt gebruik van deze indicatorsoorten bij de kwaliteitsbewaking van natuurterreinen. Planten komen overal voor; er ligt dus een fijnmazig meetnet voor wie de soorten en hun indicatiewaarden kent. Het werken met indicatorsoorten voorkomt uitgebreide en dure metingen van waterstanden of waterkwaliteit doordat met indicatorsoorten al een heleboel informatie over deze factoren verkregen wordt. Door regelmatig monitoren van indicatorsoorten kan men vroegtijdig aan de bel trekken als de standplaatsfactoren veranderen. Aan de hand van de indicatiewaarden kunnen de oorzaken van die veranderingen worden opgespoord. Daarna kunnen zonodig maatregelen worden genomen om de achteruitgang van natuurwaarden tegen te gaan. Waterleidingbedrijven kunnen het indicatorsysteem gebruiken om de effecten op de natuur van ingrepen in de waterhuishouding te volgen en zo de effectiviteit van ecologische beheersmaatregelen te kunnen beoordelen.

Indicatorensysteem

Om verandering van de standplaatsfactoren al in een vroeg stadium te kunnen traceren, is een indicatorensysteem nodig dat is toegesneden op de sturende factoren in natuurterreinen. De indicatiewaarden voor de sturende factoren zijn uitgewerkt door de indicatorsoorten per landschapstype te beschouwen. Door uit te gaan van verschuivingen in de soortensamenstelling binnen vegetatietypen vast te stellen, is het

mogelijk kleine veranderingen in het milieu vroegtijdig te detecteren. Daarom is per vegetatietype een lijst van indicatorsoorten opgesteld. Uit deze lijsten wordt duidelijk wat het bereik voor zuurgraad, voedselrijkdom en grondwaterstand is van het vegetatietype en wat van de soorten daarbinnen. Aan het verdwijnen of verschijnen, toe- of afname kunnen zo indicaties worden ontleend over veranderingen in deze standplaatsfactoren.

Rapporten, boekjes en waterbestendige tabellen

Kiwa ontwikkelt het genoemde indicatorenstelsel in opdracht van Staatsbosbeheer en IKC-Natuurbeheer. Bovendien is een financiële bijdrage geleverd vanuit het gezamenlijke onderzoek van de waterleidingbedrijven. De beschrijving van de indicatiewaarden en de onderbouwing daarvan is vastgelegd in wetenschappelijke basisrapporten. Ten behoeve van boswachters en beheerders heeft Staatsbosbeheer deze rapporten in samenwerking met Kiwa bewerkt tot handzame, gemakkelijk leesbare boekjes. De kern hiervan zijn de tabellen met indicatorsoorten en de toelichting daarbij. Verder wordt ingegaan op de methodiek, de belangrijkste standplaatsfactoren en de vegetatietypen. Dit wordt kort toegelicht aan de hand van enkele locatie-onderzoeken. Voor in het veld is er een waterbestendige veldversie. Hierin zijn alleen de tabellen opgenomen. Zo kan ter plekke al worden nagegaan, wat er aan de hand is in een terrein. Kort na de rapporten/boekjes over beekdalen en laagveenmoerassen, volgen de rapporten over hoogvenen en droge duinen. Vennen, boezemlanden, droge duinen en kalkarme duinvalleien komen later dit jaar beschik-

baar. Kalkrijke duinvalleien en de natte en droge delen van de uiterwaarden volgen in 1998. De boekjes over deze systeemtypen zijn in bewerking en zullen in de loop van 1997 en 1998 verschijnen. De complete indicatorenreeks bestrijkt vrijwel alle typen natuurgebieden in Nederland.

Informatie en bestellingen

De rapporten SWE 89.029 'Indicatorsoorten voor verdroging, verzuring en eutrofiëring van grondwaterafhankelijke beekdalgemeenschappen' en SWE 90.037 'Indicatorsoorten voor verdroging, verzuring en eutrofiëring in laagveenmoerassen' zijn te bestellen bij Kiwa Onderzoek en Advies, ing. W. Bogaerds, Postbus 1072, 3430 BB Nieuwegein, telefoon 030-606 9516. VEWIN-leden ontvangen de rapporten voor f 87,- resp. f 84,-, niet-VEWIN-leden wordt f 135,- resp. f 130,- in rekening gebracht (prijzen exclusief 6% BTW). De boekjes zijn verkrijgbaar bij KNNV-uitgeverij, Oudegracht 237, 3511 NK Utrecht, telefoon 030-233 3544. Voor KNNV-leden bedragen de kosten f 34,90 per deel, voor niet KNNV-leden f 39,90 (inclusief BTW). Verzendkosten worden apart in rekening gebracht. De serie indicatoren-boekjes kan ook ineens worden besteld, de kosten bedragen dan f 349,- inclusief verzendkosten voor leden en niet-leden. De boekjes worden dan na uitkomen toegezonden.

Voor nadere informatie over dit onderwerp kunt u contact opnemen met Kiwa Onderzoek en Advies, drs. M. H. Jalink, telefoon 030-606 95 86, of Staatsbosbeheer prof. dr. M. G. C. Schouten, telefoon 030-692 63 23.

